

Els mites. “No és cert que m’agradi presumir de pare. No n’he presumit mai, però tampoc no n’he tingut vergonya. Potser sí que un temps en vaig fer un mite, però això em va ajudar. En la meva adolescència d’exaltació política, mitificar el meu pare ni em va fer nosa ni em va perjudicar. Éreu l’home íntegre i valent al qual em volia assemblar i quan algun dels vostres amics ho deia em sentia contenta. Després fou la vida la que s’encarregà d’ensenyar-me que l’home no sempre ho fa tot bé, i a descobrir-vos defectes i febleses, hi trobava una justificació de les meves. Per fi, esdevinguéreu, simplement, el meu pare. Els mites no sempre són encegadoros o paralyzadors. De vegades ajuden a avançar, a resistir, a superar situacions desesperades. A mi, quan us ‘mitificava’, m’ajudàreu molt, però també quan ja no éreu un mite, sinó un pare vell i rondinaire.”

Testament a Praga. 1971

L’exili. “França. Fins que no vam veure els uniformes blau marí dels gendarmes no ho vam creure. I, darrera els uniformes, unes cares fraternals, commogudes, esverades: la França solidària. Jo no feia part del grup de les noies que sortiren en pinya de Barcelona. Ja he dit que les activitats d’agitació i apedaçament de la situació m’havien dut a diferents localitats de la província. A la frontera, hi vaig pujar des de Figueres, amb un camió que s’omplí de dones i d’infants al peu mateix del castell guardat per un escamot del *Quinto Regimiento*. D’aquelles dones, només en coneixia una: la Nuri Munt. Havia estat la secretària de l’Hilari Arlandis i l’Hilari havia mort sota les bombes llançades a Figueres. Tenia un parell d’anys més que jo la Nuri i, instintivament, com que també ella era jsuc, vam afrontar juntes la situació. El primer que calia fer era entrar a França amb el cap ben alt.”

Quan érem capitans. 1974

Primer de Maig, a Balaguer. “L’any 1930, caiguda ja la dictadura del general Primo de Rivera i en ple desconcert monàrquic precàriament sostingut per les croses del general Berenguer, arribà el Primer de Maig a Balaguer en un ambient d’esperança que es mastegava. Malgrat l’ombra sinistra del tricorn que

Una escriptura militant

L’escriptora, articulista i militant política Teresa Pàmies, nascuda a Balaguer el 8 d’octubre del 1919, es va morir a Granada, a casa del seu fill Antonio, el dia 13 de març, a 92 anys d’edat. EL TEMPS homenatja la gran cronista amb una antologia dels seus escrits i declaracions.

Teresa Pàmies va ser una víctima més de l’exili, però va poder tornar a casa i començar una llarga activitat literària i periodística.

s'estenia des del carrer del Miracle –on tenien la caserna– fins a la part alta que llepa la costa del Sant Crist, els treballadors, pagesos o empleats de comerç i de la banca, barbers i botiguers del 'ringo-rango', decidiren de festejar la Diada sense dissimular, sense crispacions ni tètriques reunions d'amagatotis, ni les rústiques i esporàdiques manifestacions dels anys de la dictadura.”

“Tenia deu anys i era primer de maig”.
L'Avenç, juny del 1977

Un amic de Mauthausen. “Era el matí de Nadal. Un sol esplèndid lluja sobre Barcelona. Joan Pagès era enterrat en la seva Catalunya i el fet de no haver deixat els ossos a l'escala de la mort de la pedrera de Mauthausen; el fet de no haver estat 'gasejat' com el jove comunista Manolo Salvadores; el fet de no haver estat 'científicament' assassinat com el militant del POUM Pere Vives; el fet d'haver resistit, sortir viu de l'infern, tornar a la seva terra, organitzar la denúncia permanent del feixisme, assistir a la llarga agonia del feixista Franco, votar en unes eleccions democràtiques..., tot això constitueix la victòria de Joan Pagès i Moret, emporanès que un dia els nazis reduïren a un número i a un triangle blau per tota senya d'identitat. I ell ho va vèncer tot, recuperant els noms, la pàtria i el dret a viure. 30 de desembre de 1978.”

“Victòria de Joan Pagès”.
Cròniques de comiat. 2000

El premi Josep Pla. “Trobant-me encara exiliada a França, el 6 de gener de 1971, vaig rebre un telegrama de Barcelona que no m'arribà directament perquè el remitent, Editorial Destino, l'envià a l'adreça adjunta al manuscrit de *Testament a Praga*, que jo havia tramès optant al premi Josep Pla. No era l'adreça que constava en la meua documentació de resident: Rue Charolais, domicili del meu germà Josep. Però jo residia a Gennevilliers, municipi de la rodalia. El Josep, com altres vegades, em “trameté” el telegrama a l'adreça real pel sistema *pneumatique* d'urgència. Encara guardo el telegrama, que diu: “Heu guanyat el Josep Pla. Enhorabona”. Signaven Teixidor, Serrahima, Perucho, Espinàs i Porcel. El corresponal de *La Vanguard-*

L'escriptora va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes l'any 2001, al Palau de la Música Catalana. Darrere seu, Miquel Martí i Pol, Premi d'Honor del 1991.

dia a París, Feliciano Fidalgo, em buscà a la Rue Charolais per fer-me la primera entrevista, i no m'hi trobà. No hi hagué entrevista, però Destino m'envià telegrams i cartes instant-me a informar sobre la possibilitat de viatjar a Barcelona a presentar *Testament a Praga*, ja editat, i del qual m'enviaven 25 exemplars. Després de llegir-lo, hi vaig trobar errors i canvis de l'original, especialment per la intervenció dels correctors d'estil que “modernitzaren” el text del meu pare –coautor de l'obra–, que era el més interessant. Vaig enviar les correccions, argumentant-les. D'octubre del 1966.”

“El meu primer Sant Jordi”.
Avui, 4 de maig del 2009

El feminisme. “Jo sóc una feminista de les que no creu que l'enemic és l'home; això és una cosa que he deixat sempre molt clar en tot el que escric i en totes les meves intervencions. Per a mi, el feminisme és un moviment alliberador de la dona que sempre vinculo a l'alliberament de l'home també, és a dir, que quan la dona hagi assolit els drets a ser dona –no a ser com els homes, a ser dona–, aleshores a mi em sembla que l'home també hi sortirà guanyant, hi sortirà guanyant perquè la imatge de la dona que ha fet l'home, o sigui, la cultura masclista, avui en la vida moderna i mirant fins i tot en la perspectiva, és una dona que ja no li serveix, a aquest home.”

Programa *Impactes*.
Ràdio Barcelona. 1980

La sexualitat de la dona. “La dona té una sexualitat que no acuita tant i més imaginació per prescindir del sexe. A diferència del mascle, pot viure sensacions eròtiques intenses llegint *El cosí Basilio*; per exemple, l'escena a l'interior d'un carruatge sobre les llambordes de Lisboa, on Basilio sedueix, amb la sola paraula, l'alè a cau d'orella de la cosineta casada i avorrida que es lliura en cos i ànima a l'home que la fa sentir dona. Els personatges d'Eça de Queirós practiquen l'*erotismo cariñoso* formulat pel professor Aranguren.”

L'aventura d'envellir. 2002

Tornar a néixer. “Considero que això que diuen ‘si haguessis de tornar a viure faries tot el que has fet’, no, no hauria fet tot el que he fet, però en l'essencial, sí.”

Programa *Personal i intransferible*.
TV3, 3 de març del 1994

Les cançons. “La majoria d'idees d'aquest llibre [*La vida amb cançó*] deriven de les mateixes injustícies socials, de frustracions personals i col·lectives, del mateix esforç humà per superar dificultats i drames, projectes esguerrats, naufragis individuals i familiars, però també instants de felicitat i de plenitud que no per fugissers són menys intensos. En una paraula: la vida, la vida acompanyada d'alguna cançó que la reflecteix i no s'oblida.”

La vida amb cançó. 1999

Donar sentit a la vida. “I ara, a la vellesa em pregunten si ha tingut sentit, si ha pagat la pena “sacrificar” els anys joves a la “revolució social” que no hem fet ni té adeptes entre els que haurien de fer-la i organitzar-la: el proletariat, que fa cent anys fou cridat pel *Manifest comunista* a ser-ne l’avantguarda. Avui, però, no pots anar per la vida amb aquest discurs i els progress intel·lectuals d’ambdós sexes et diuen que tens “l’obligació de ser feliç”. La Felicitat com a obligació, no com a aspiració, lema que ha desmuntat Pascal Bruckner en el seu assaig *La euforia perpetua (sobre el deber de ser feliz)*. Jo reivindico el dret de cada persona a donar el sentit que vulgui a la seva vida. Ni més ni menys, i potser hi troba felicitat. En tot cas és un repte i té sentit, com en té escriure en català encara que no quedessin lectors.”

“Tot repte té sentit”.
Avui, 12 d’abril del 2004

L’adéu al diari ‘Avui’. “La decisió de renunciar a la meua col·laboració al diari *Avui* té el mateix motiu que el meu comiat, fa uns mesos, de Catalunya Ràdio, expressat als oients en el seu dia. O sigui: que el temps no perdona. I això es pot explicar de moltes maneres quan has complert 90 anys. No és moment de fer balanç, ni projectes per al futur, que els vells tenim limitat, car tots portem una data de caducitat.

Des de la seva fundació, en aquell Sant Jordi de l’any 1976, he col·laborat amb el diari *Avui* i, precisament per això, m’és impossible explicar serenament el que ha representat per la meua condició de balaguerina, periodista i militant

EFE

Teresa Pàmies amb el seu marit, Gregorio López Raimundo (Tauste, Aragó, 1914 - Barcelona, 17 de novembre del 2007), dirigent del PSUC, a Tauste, el 2005.

revolucionària. I, tanmateix, respecto tots aquells i aquelles que m’han llegit i m’han contradit, perquè aquest és el sentit de la meua professió, una professió que m’engrescarà sempre.

Caldria esmentar tots els que han compartit amb mi els meus escrits. Si hagués d’explicar què m’impulsà a contestar-li sí a l’amic Josep Faulí quan em proposà de participar en l’aventura de l’*Avui*, hauria de reviu els fets polítics i personals de tots aquests anys, que m’han ensenyat el que per mi dóna sentit a la vida. I això no és fàcil perquè entre els nombrosos dilemes que planteja la política i la vida personal, prevalen els de la consciència. I aquesta, en el meu cas, ha estat exigent (i potser li ho he d’agrair). En aquests trenta-tres anys, he fet molts amics des de les pàgines de l’*Avui*, i de vegades també m’han criticat per discrepàncies. Tot plegat conforma l’essència d’una experiència irrepetible. Però també d’un compromís amb mi mateixa, amb els que

estimo i amb la meua llengua. Gràcies a Josep Maria Espinàs, amb qui vaig compartir els dies més fèrtils a les pàgines d’aquest diari i d’altres publicacions en la nostra llengua, a la qual seguim essent fidels. No dic adéu al nostre diari perquè seguiré llegint-lo cada matí, tant si es vol com si no es vol.”

“A tall de comiat”.
Avui, 18 de novembre del 2009

Gregorio López Raimundo. “El meu enyor no és beat, ni llagrimós, ni resignat. No exerciré mai el paper de ‘desconsolada viuda’ convencional... Tu ja m’entens.”

Informe al difunt. 2008

Separatisme. “El que em fa una mica de por és el que la premsa anomena ‘reviscolament del sentiment nacionalista separatista’. Alguns prometen que la independència resoldria tots els problemes tot i saber que això no és veritat. Els problemes que tenim no es resoldrien amb un Estat català.”

Entrevista al diari *Avui*. 2009

La mort. “Conviure amb la mort no és pactar, dialogar, consensuar el dia a dia amb ella. És un forcejament que, a la llarga, guanyarà la mort, però la vida s’enforteix en resistir l’embranzida, en superar una malaltia, en reviscolar l’ànim decaïgut, en sentir-se estimat i respectat, i satisfer, de tant en tant, els batecs de la carn i les pretensions de l’ego.”

Conviure amb la mort. 2003

